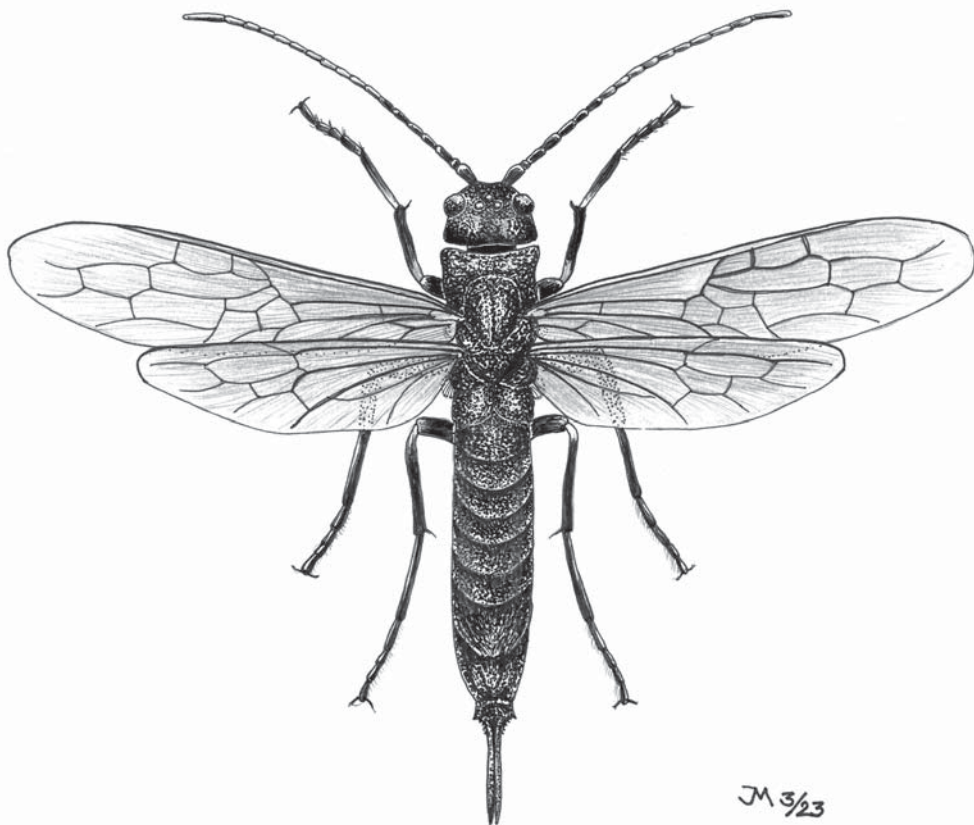

Jiří Háva

Rozšíření pilořitky druhu *Tremex magus* (Hymenoptera: Siricidae) v České republice

Pilořitka světlokřídlá (*Tremex magus*) (kresba Jiří Matuška)

Úvod

Čeď pilorítkovití (Siricidae) je na území České republiky zastoupena třinácti druhy ve čtyřech rodech (*Sirex* Linnaeus, 1761, *Xeris* A. Costa, 1894, *Urocerus* Geoffroy, 1762 a *Tremex* Jurine, 1807).

V tomto článku jsou uvedeny informace o výskytu jednoho z nejvzácnějších druhů pilorítek (Siricidae) v České republice – *Tremex magus* (F.). Druh je znám z území České republiky zatím pouze z jižní Moravy (BAŤA 1941, BENEŠ 1989, PÁDR 1995, MACEK – ROLLER – BENEŠ – HOLÝ – HOLUŠA 2020). V Červeném seznamu bezobratlých České republiky (MACEK 2017) je tento druh uveden jako zranitelný.

Metodika

Pro číslování lokalit druhu byla použita vzestupná řada čísel faunistických čtverců podle prací PRUNER – MÍKA (1996) a NOVÁK (1989). Kromě svého materiálu jsem použil již publikované údaje a také údaje od kolegů entomologů, kteří jsou uvedeni v poděkování.

Výsledky

Tremex magus (FABRICIUS, 1787)

Dospělci druhu *Tremex magus* (FABRICIUS, 1787) mají křídla ve vnější polovině tmavě zakalená. Samečci jsou 12 až 25 mm dlouzí a černí. Samičky jsou 15 až 35 mm dlouhé, černé se světležlutě nebo bíle skvrnitým zadečkem, nohama a koncem tykadel. Podobný druh pilořitka listnáčová *T. fuscicornis* (FABRICIUS, 1787) se liší žlutými křídly a žlutými páskami na zadečku.

Samička *Tremex magus* (foto Jiří Háva)

Samička *Tremex fuscicornis* (foto Jiří Háva)

Přehled zjištěných lokalit:

6659: Moravia, Jihlava, 7. 2019, M. Plešák lgt., 1 ♀, J. Háva det. et coll.

6869: Moravia, Stupava, (BAŤA 1941)

7067: Moravia mer., Čejkovice, 8. 6. 2010, J. Brestovanský observ. (na kmeni Juglans, J. Brestovanský osobní sdělení), 3 ex., J. Macek det., (BIOLIB)

7166: Moravia, Pálava, Pavlovské vrchy, (PÁDR 1995)

7168: Moravia mer., Hodonín, 25. 6. 2021 (na kmeni Betula), F. Daněk lgt., 1 ♀, J. Háva det. et coll.

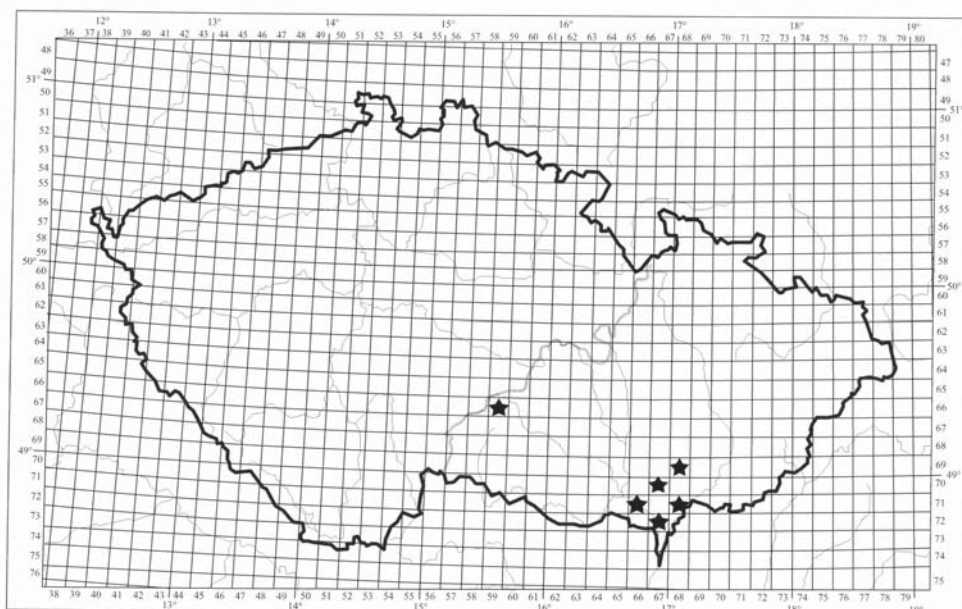
7267: Moravia mer., Břeclav, 7. 1962, E. Hepner lgt., J. Palásek et Z. Pádr det., 2 ♂♂, 4 ♀♀, (Národní muzeum Praha)

Bionomie:

Larvy žijí v symbióze s houbami na listnatých stromech: dub (*Quercus cerris*), bříza (*Betula*), habr (*Carpinus betulus*), buk (*Fagus sylvatica*) a javor babyka (*Acer campestre*). Letová aktivita dospělých jedinců tohoto druhu je květen až červenec.

Rozšíření druhu *Tremex magus*:

Druh je znám z Arménie, Běloruska, Černé Hory, České republiky, Francie, Kazachstánu, Německa, Maďarska, Moldávie, Polska, Rakouska, Rumunska, Ruska, Srbska, Švýcarska a Ukrajiny (BOROWSKI – KAZANIECKA 2020; HARRIS 2019; JOVIC 2005; SKRYLNIK – KOSHELYAEVA – MESHKOVA 2019; TAEGER – BLANK – LISTON 2006, 2010). Z České republiky je tento druh znám z jižní Moravy (BAŤA 1941; BENEŠ 1989; PÁDR 1995; MAČEK – ROLLER – BENEŠ – HOLÝ – HOLUŠA 2020).

Lokality nálezů pilořítek

Rád bych poděkoval kolegům Jiřímu Brestovanskému za informace o výskytu na lokalitě Čejkovice a Janu Mackovi za poskytnutí údajů ze sbírek Národního muzea v Praze.

Literatura

- BAŤA, L. – GREGOR, F. 1941: Prodrómus našeho blanokřídleho hmyzu. Prodrómus hymenopterorum patriae nostrae. Pars IV: Podřád Symphyta (Chalastogastra, Tenthredinoidea), Sborník entomologického oddělení Národního muzea v Praze, roč. 19, s. 1–215.
- BENEŠ, K. 1989: Symphyta, in: Enumeratio Insectorum Bohemoslovakiae. Check list of Czechoslovak Insects III. Hymenoptera (ed. J. Šedivý), Praha, s. 13–25.
- BOROWSKI, J. – KAZANIECKA, A 2020: New localities of *Tremex magus* (Fabricius, 1787) (Hymenoptera, Symphyta: Siricidae) and *Xeris pallicoxae* Goulet, 2015 in Poland, World News of Natural Sciences, sv. 29, č. 3, s. 179–184.
- HARIS, A. 2019: Sawflies of the Keszthely Hills and its surroundings, Natura Somogyiensis, sv. 33, s. 107–128.
- JERMOLENKO, V. M. 1984: K fauně rogochvostov i pililščíkov (Hymenoptera, Symphyta) Kryma, in: Taksonomija i zoogeografija nasjekomych. Sbornik naučných trudov (ed. V. G. Dolin – E. N. Savčenko), Kijev, s. 47–56.
- JOVIĆ, D. 2005: Global Forest Resources Assessment 2005. Serbia and Montenegro. Country report 208, Rome.
- MACEK, J. 2017: Symphyta (širopasí), in: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí (ed. R. Hejda – J. Farkač – K. Chobot), Praha, s. 264–269.
- MACEK, J. – ROLLER, L. – BENEŠ, K. – HOLÝ, K. – HOLUŠA, J. 2020: Blanokřídílí České a Slovenské republiky II. Širopasí, Praha.
- NOVÁK, I. 1989: Seznam lokalit a jejich kódů pro síťové mapování entomofauny Československa, Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV, roč. 25, s. 3–84.

- PÁDR, Z. 1995: Hymenoptera. Symphyta, in: Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO II (ed. R. Rozkošný – J. Vaňhara), Brno, s. 243–249.
- PRUNER, M. – MÍKA, P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny, Praha.
- SKRYLNIK, T. – KOSHELYAEVA, Y. – MESHKOVA, V. 2019: Harmfulness of xylophagous insects for silver birch (*Betula pendula* Roth.) in the left-bank forest-steppe of Ukraine, Folia Forestalia Polonica. Series A – Forestry, roč. 61, č. 3, s. 159–173.
- TAEGER, A. – BLANK, S. M. – LISTON, A. D. 2006: European Sawflies (Hymenoptera: Symphyta) – A Species Checklist for the Countries, in: Recent Sawfly Research. Synthesis and Prospects (ed. S. M. Blank – S. Schmidt – A. Taeger), Keltern, s. 399–504.
- TAEGER, A. – BLANK, S. M. – LISTON, A. D. 2010: World Catalog of Symphyta (Hymenoptera), Zootaxa, sv. 2580, s. 1–1064.

Internetové zdroje

BIOLIB 2022: *Tremex magus* [online]. Dostupné na <https://www.biolib.cz/cz/taxonimage/id135450/?taxonid=63082&type=1> [cit. 14. prosince 2022].

Jiří Háva

Distribution of *Tremex magus* (Hymenoptera: Siricidae) in the Czech Republic

The paper presents new data on the occurrence in Czech Republic of a very rare species of horntail *Tremex magus* (Fabricius, 1787).